

լով, անտարբեր ըլլայ տեսնալով և կամ յիշելով իրեն առաջնորդները, վարպետները, և կամ այն տեղը ուր որ սովորեցաւ ու մարդ եղաւ : Անեկա ալ կը յորդորէ պատանիները որ միշտ յարգեն իրենց վարպետները որոնց որ խնամոցը կարօտ են իրենց սխալանացը ուղղութեանը համար . ու որոնցմէ որ ծրծեր են պատուոյ և բարեկեցութեան գգացմունքը :

Պատիարակաց ճշդութիւնը ու խրատութիւնը երբեմն անախորժելի կուգայ մեզի, և ասիկայ ան հասակին մէջ կ'ըլլայ որ դեռ հեռու ենք ուղիղ դատաստանէ, և կը խորշինք անոնցմէ . բայց ետքը երբոր տարիքը առաջ երթայ ու հասունցնէ մեր միտքը ու կարգաւորէ դատմունքը, ան ատեն կ'իմանանք որ ան խրատները և յանդիմանութիւնները հարկաւոր սանձեր են եղեր մեր կրիցը այնպիսի անխոհեմ և անընտրող հասակին մէջ . որով ան ատեն կ'անդրադառնանք, ու կը պատուենք, կը սիրենք վարպետնիս : Ս'արկոս Մարտիոս, որ հռովմայ իմաստնադոյն ու երևելի կայսրներէն մէկն էր, երկու բանի համար Մատուծոյ շնորհակալ կ'ըլլամ կ'ըսէր, մէյմը որ ընտիր վարպետի մը զիս հանդիպեցուց, և երկրորդ՝ ընտիր վարպետ մ'ալ իրեն զաւակացը տուաւ :

Մայա ուրեմն ուսանողաց պարտքերն են Ս . Հեզութիւն և Հլութիւն . Բ . Համարումն և մեծարանք իրենց ուսուցչացը վրայ, Գ . Վախանձ մը, ջանք, ծառաւ ուսման մէջ . իսկ ասոնց հակառակ՝ զգուիլ անկարգութիւններէ ու ախտերէ, և անոր տեղը յստակ և վառ եռանդ մը Մատուծոյ հաճոյ ըլլալու, ընծայելով անոր բոլոր իրենց սորվածը, սորվելիքը ու բոլոր իրենց կենաց գործքերը :

ԲԱՐՈՅԱՎԷՊ

Սեր հայրական :

Յակոբ անունով աղքատ ողորմելի արհեստաւորին մէկը այնպիսի խեղճութեան մը մէջ էր՝ որ հազիւ կրնար վաստակած ստրկովը իր կինն ու չորս մանր տղաքը կերակրել . և սակայն քանի որ զիրենք գոհ կը տեսնէր՝ սիրտը կը բացուէր, և երբեմն երբեմն ալ կէս մը սփոփելու կէս մ'ալ իր սփոփանքը յայտնելու համար իրենց հետ միատեղ կ'երգէր : Այլ թէպէտ գիշեր ցորեկ իր տաժանելի արհեստը կը բանէր, բայց շահածը իր կարօտութեան համեմատ ոչինչ բան մըն էր :

Մշակով կամաց կամաց ան աստիճան աղքատացաւ՝ որ ընկերը ու տղաքը մեծ թշուառութեան մէջ ինկան . տղաքը անօթի իրենց հօրը պլլուած հաց հաց կը կանչուըռտէին . իսկ խեղճ հայրերնին ասոնց խեղճութիւնը տեսնելով սիրտը կտոր կտոր կ'ըլլար, և փոխանակ հացի՝ արցունք կը թափէր : Ա' երջին կարօտութիւնը ու ընտանեացը տառապելի վիճակը ստիպեցին զինքը որ քովի դրացիներուն վազէ . կ'աղաչէր որ ողորմին իրեն . իսկ անոնք և ոչ երեսը կը նայէին . վաճառ ի խեղճ մարդ մը տեսնալը շատին ծանր կու գայ, կ'ուզեն անկէց փախչիլ, իբր թէ անով նոյն իսկ խեղճութեան ձեռքէն փախչէին : Յակոբ առանց անով լքանելու՝ խոնարհութիւնը ձեռքէ չթողուց . ողորմութիւն ուղեւոր ատեն՝ արցունքը խօսքէն աւելի կը յայտնէին իրեն կարօտութիւնն ու վիճակը : Բայց ոմանք խեղճին երեսն 'ի վեր “Վնա աշխատէ”, կը պուային . ոմանք “Վնա մը չունիմ”, ոմանք “Մտուած տայ”, : Այլ թէ որ գթոտ մարդ մըն ալ իրեն բան մը ողորմութիւն ընէր, այնպիսի խեղճ ընտանիք մը իրենց թշուառութենէն իսալըսելու համար ինչ պիտի ըլլար անանկ պզտի օգնութիւն մը, բայց եթէ քանի մը օր

ույլ զիրենք մահուան հետ կառնել տալ :

Յակոբ ապրելու ամենայն միջոցները բանեցրնելէն ետքը , երբոր տեսաւ որ ճար չկայ , յուսահատութիւնը զինքն առաւ . ու յանկարծական այլայլութիւն մը որոշեց որ յափշտակութեան ձեռք զարնէ . ուստի սկսաւ փողոցներու մէջ վազվառտել՝ առանց նայելու թէ ուր կ'երթայ . մէյմ' ալ յանկարծ իր ազգականներէն մէկը զիմացն ելաւ , ան ալ իրեն պէս խեղճ մարդուն մէկը . ասիկայ Յակոբին այսպիսի ցաւալի կերպին վրայ զարմացած , հարցուց թէ ինչ ունի . “ Ինքզինքս կորսնցուցեր եմ , կանչեց Յակոբ . ընկերս , տղաքս երեկ առտուրնէ 'ի վեր ինչուան աս կէս օրս բերանսին բան մը չեն դրած , և . . . չեմ գիտեր ուր կ'երթամ հիմա . . . ” գիտէ գուցէ ինչուան հիմա մեռած ալ են . . . : Խսկ մէկալը դարձաւ իրեն “ Բարեկամ , ըսաւ , ահա քեզի երկու դրամ . ուրիշ չունիմ որ տամ . բայց թէ որ կ'ուզես քիչ մը ստակ վաստակիլ , ես քեզի ճամբայ մը սորվեցրնեմ : — Դիտն թէ Բստուած ուզէ , կանչեց Յակոբ . ես ամէն բան պատրաստ եմ ընելու , բաց 'ի չարէն ” : Ինչ ստեն մէկալը անոր փողոց մը ցըցուց , ուր երիտասարդ վիրաբոյժ մը , վարժութեան հաւմար՝ ուղողէն արիւն կ'առնէր , և ամէն մէկ անգամ նշտրակը խոթելուն ստակ կը վճարէր :

Խեղճ Յակոբ աս լսելուն պէս մէկէն ան երիտասարդին վազեց , ու աջ թւեր երկնցուց որ արիւն առնէ . ստակը առնելէն ետքը հարցուց անոր թէ արդեօք ուրիշ տեղ ալ ստրկով նոյն վարժութիւնը ընող կը գտնուի . երբոր իմացաւ թէ քիչ մը հեռու ուրիշ երիտասարդ մըն ալ նոյն փորձը կ'ընէ , մէկէն անոր ալ վազեց ու ձախ թւէն ալ արիւն հանել տուաւ : Խեղճը սաստիկ ուրախացած՝ տասը տասուերկու հաց առաւ ու շուտ մը տուն դարձաւ և իր քաղցելոցը առջին ջարդեց : Բայց իրեն երեսի գոյնը նետեր էր ու գեղընցեր , հազիւ թէ նստաւ չնստաւ՝ ան ատենը իմացաւ խեղճ հայրը՝ թէ ինչ ծանր

գին էր զոր որդւոցը սիրոյն համար տուեր էր . չարաչար այլայլութիւն մը վրան եկաւ , ու թւերուն ծակերը բացուելով՝ արիւնը սկսաւ գէշ կերպով դուրս պոսթկալ : Տնեցիք զարհուրած սկսան լալ կանչուրուտել թէ ինչ ըրեր ես : “ Ի՛նչ ընկերս , ո՛հ իմ որդիքս , կանչեց Յակոբ , թէ որ աս թւերուս արիւնը չըլլար՝ դուք հաց չունէիք ուտելու . ձեր սիրոյն համար այս փորձս ալ ուղեցի ընել , ” Բայտ ասքս կարծես կայծակի մը հարուած էր այն խեղճ տղոցը սիրտը , որ շատ աւելի կ'ընտրէին մահը , քան թէ հայրերնին անանկ արեան մէջ թաթխուած տեսնել իրենց սիրոյն համար : Զորս կողմը առած սկսան ամենայն ջանք ընել իրենց սիրելի հօրը արիւնը դադրեցրնելու . կը պագնէին զինքը , և վրան աղբիւրի պէս արցունք կը թափէին :

Բայց Յակոբին այսպիսի առաքինական գործքը քիչ ատենի մէջ ամենուն հուշակուեցաւ . ով որ աս դիպուածը կը լսէր , մէկմէկէ աւելի յորդորուած կը ջանար ձեռքէն եկած օգնութիւնը անոնց ընել . տղաքը բանի գործքի բերին , և իրենց ծնողացն ալ ապրուստ մը կապեցին . ասանկով բոլոր տունը հօր մը առաքինի սիրովը մահուան դռնէն դարձան ու բարեբախտ ընտանիք մը եղան :

Որ պատուէ զհայր՝ քաւէ զմեզս , և որպէս ոք զի գանձիցէ՝ որ փառաւորէ զմայր իւր :

Որ պատուէ զհայր , ուրախ լիցի յորդուոց . և յաւուրս աղօթից իւրոց լսելի եղիցի :

Որ փառաւորէ զհայր՝ երկայնակեաց լիցի :

Արդեամբք և բանիւք պատուեալ զհայր քո , զի եկեսցէ 'ի վերայ քո օրհնութիւն 'ի նմանէ :

Որդեակ , զօրավիգն լեր ծերութեան հօր քում , և մի արտմեցուցաներ զնա 'ի կեանս նորա :

Իբրև հայհոյիչ է Աստուծոյ՝ որ ընդ վայր հարկանէ զհայր իւր . և անիծեալ 'ի տե առնէ՝ որ բարկացուցանէ զմայր իւր :

ԻՄԵԱՍՏՈՒԹԻՒՆ ՅԵՍՈՒՆՅԵ